

11/04/2012 19:29

Da li je pravi razlog „traktorske pobune“ briga za dalji razvoj poljoprivrede, ili iza blokade puteva stoje grupe velikih posednika koje su izgubile stečene privilegije

Od kada je „pogubna“ srpska agrarna politika?

Autor: Prof. dr Miladin M. Ševarlić Preljanski

Da bi se mere agrarne politike kvalifikovale kao „pogubne“, potrebno je vreme da se sagledaju efekti njihove primene. Za ocenu neke od mera, zbog dužine ciklusa proizvodnje u pojedinim granama poljoprivrede, potrebno je pet, deset i više godina.

Zato danas možemo tvrditi da je za poljoprivredu u post-Miloševićевой Srbiji prva, najpogubnija, bila 2004. godina, kada je realno najveći agrarni budžet (tadašnjih čak 18 milijardi dinara), bez prethodne kampanje o značaju i potrebi registracije poljoprivrednih gazdinstava (RPG), raspodeljen na svega 38.000 ili 4,9 odsto ukupnog broja porodičnih gazdinstava u Srbiji.

Takođe, neistinite su današnje tvrdnje zaboravnih tadašnjih ministara da se nije subvencionirao ostvareni prinos u poljoprivredi Srbije, jer su u 2004. godini subvencije po kilogramu bile 0,30 dinara za šećernu repu (sa avansom od 3.000 dinara po hektaru ugovorene proizvodnje), a dva dinara za soju i suncokret (sa 1.000 dinara avansa po hektaru), ...

U toj i nekoliko narednih godina „odabranoj grupi“ RPG raspodeljeni su izuzetno veliki krediti, u pojedinačnim iznosima i preko stotinu hiljada evra, čiji je veći deo nenamenski utrošen - kako se to ispostavilo u započetoj a, zbog „viših interesa“ stopiranoj, kontroli tokom 2008. godine. Čak ni danas nikome u Srbiji nisu dostupni podaci koliko je od tih „pozajmljenih“ milijardi „elitnim klu(b)pskim farmerima“ vraćeno u agrarni budžet. Te kredite je odobravalala komisija čiji je tadašnji, malo manje vremešni predsednik, bio „savetnik ministara iz više partija“ i to za gotovo decenijsku mesečnu apanažu veću od plate šefa katedre na poljoprivrednim fakultetima u Srbiji, a sada je, malo više vremešniji, kolider „preokreta za istinu“ koji treba da kao čelnik novoformirane partije pokaže da je politika lakši i kraći put za ulazak među „bogatije Srbe i u siromašnjoj Srbiji“ nego izdavanje kasete o gajenju puževa.

Istovremeno, analiza koju je uradila grupa agrarnih eksperata (Volk, Bogdanov, Rednak i Erjavec, 2008) ukazuje da ukupne subvencije za RPG koje su u periodu od 2004. do 2007. godine isplaćene za tri vrste repromaterijala (seme, mineralno đubrivo i dizel gorivo) u Srbiji uopšte nije moguće čak ni raščlaniti na pojedine vrste subvencioniranog repromaterijala. Za te tri godine zna se samo orijentaciona suma ukupno isplaćenih subvencija, ali ne i količine i vrednosti pojedinih vrsta repromaterijala za koje je iz državne kase izdvojen novac.

Zbog takve pogubne agrarne politike u Srbiji je tek 2008. godine više od polovine porodičnih gazdinstava registrovano, a subvencije je tada dobio i najveći broj - oko 300.000 komercijalnih i nekomercijalnih RPG.

Druga najpogubnija bila je 2009. godina, kada je pravo na subvencije uslovljeno obaveznim penzijskim osiguranjem zemljoradnika, koje najvećem broju poljoprivrednika sa posedom do pet hektara nije bilo isplativo. Zato je broj korisnika subvencija smanjen na svega 74.000 RPG odnosno 9,6 odsto ukupnog broja porodičnih gazdinstava u Srbiji. Tada se niko od prošlogodišnjih i ovogodišnjih učesnika „pobune na traktorima“ nije solidarisao sa daleko brojnijim sitnijim poljoprivrednicima isključenim iz sistema subvencija, niti je osporavao „promene pravila u toku utakmice“!

Iste godine, „uštedom“ na sitnijim poljoprivrednicima, krupnija RPG su čašćena dvostrukim subvencijama za isti repromaterijal - mineralno đubrivo: 5.000 dinara po hektaru i plus regresom sa 20.000 dinara po toni đubriva preuzetog na Produktnoj berzi u Novom Sadu, što ni u jednoj drugoj zemlji nikada nije činjeno. Čak su pojedina RPG za maksimalno subvencionisanu površinu poseda od 100 hektara, preuzimala i po više stotina tona regresiranog đubriva. To znači da su krupniji posednici ili „trovali“ svoje zemljište „bacajući“ po više tona NPK ili uree po hektaru, ili su preprodavali drugima regresirano đubrivo!/? Kasnije su subvencije za regresirano đubrivo smanjene na 10.000 dinara po toni, ali je količina tako preuzetog đubriva povećavana čak i na hiljade tona po jednom RPG!

Favorizovanjem subvencija po hektaru samo za ratarske i povrtarske kulture - u čijoj se proizvodnji poljoprivrednici na krupnijim i potpuno mehanizovanim gazdinstvima angažuju desetak radnih dana godišnje, uz smanjenje premija za mleko sa 4,5 na 1,5 dinara po litru, zapostavljeno je i dovedeno na „najniže grane“ stočarstvo u kojem poljoprivrednici moraju da rade samo 365 dana u godini. Srbija je, posle višemesečnih nestašica i proglašenja „Salforda“ za jedinog dežurnog monopolistu i krivca, postala i uvoznik mleka!

Budući da još nisu dostupni konačni podaci za 2011. godinu, među 79.749 ukupno subvencioniranih RPG u 2010. godini samo je 10.188 poljoprivrednika sa posedom od 30 do 100 hektara, što je iznad prosečne veličine farme u Evropskoj uniji, a čak za 10 do 33 puta više od prosečne veličine gazdinstva u Srbiji. Ona čine svega 1,3 odsto ukupnog broja porodičnih gazdinstava u Srbiji, a dobila su 6,551 milijardu dinara ili oko 55 odsto ukupnih subvencija isplaćenih u 2010. godini. Istovremeno, gotovo sva ta gazdinstva trebalo je da budu u sistemu obračuna poreza na dodatu vrednost (PDV). Možda je to i najveći razlog „pobune na traktorima“ poljoprivrednika sa većim posedima? Srbija, naime, samo na prometu agrarnih inputa i poljoprivredno-prehrambenih proizvoda izvan sistema PDV godišnje ima budžet manji za 160 miliona evra!

Među njima, posebnu pažnju zaslužuje grupa od 1.483 najkrupnija poljoprivrednika sa 90-100 hektara ili 1,3 odsto ukupno RPG odnosno svega 0,19 odsto ukupnog broja porodičnih gazdinstava u Srbiji. Oni su obrađivali ukupno 144.725 hektara sopstvene i uglavnom državne zakupljene zemlje i dobili 2,018 milijardi dinara ili 16,7 odsto ukupno isplaćenih subvencija u toj godini. To je 1,36 miliona dinara prosečno po jednom takvom gazdinstvu. Pretpostavljajući da su imali po dva aktivna poljoprivrednika u svom domaćinstvu, svaki od njih je od države dobijao mesečno na ime subvencija praktično po jednu platu mladih profesora poljoprivrednih fakulteta u Srbiji.

Možda mlađi profesori na poljoprivrednim fakultetima i nisu zaslužili više, jer su se ugledali na njihove starije mentore i dozvolili da u Srbiji „struka (ne)bude ispred i iznad politike“!

P.S. A koliko li je tek članova domaćinstava koji su „na istoj kućnoj numerici“ registrovali dva, tri ili više RPG sa po stotinak hektara uglavnom zakupljene zemlje koju možda nisu ni obrađivali a dobijali su 14.000 evra po svakom takvom gazdinstvu u prošloj godini?

Autor je redovni profesor Poljoprivrednog fakulteta u Beogradu i predsednik Društva agrarnih ekonomista

Preuzeli:

<http://www.vesti.rs/Ekonomija/Od-kada-je-pogubna-srpska-agrarna-politika.html>

<http://srb.time.mk/cluster/7a7171c67d/od-kada-je-pogubna-srpska-agrarna-politika.html>

<http://dnevnenovine.rs/ekonomija/od-kada-je-pogubna-srpska-agrarna-politika/>

<http://www.netkafa.net/20120411405515/vesti-iz-ekonomije/od-kada-je-pogubna-srpska-agrarna-politika.html>

<http://www.totalportal.rs/ekonomija/344723/od-kada-je-pogubna-srpska-agrarna-politika>

<http://www.enovine.info/vest/Ekonomija/Od-kada-je-pogubna-srpska-agrarna-politika-506743-7.html>

http://www.cacak.co.rs/index.php?option=com_newsfeeds&task=view&feedid=17&Itemid=78